

Nieuwsbrief PFR Updates

Nummer 12, 2025

Redactie: W.M. Schrama, L. Hu, M. Jonker, M. van der Leeden en J. Tigchelaar.

INHOUDSOPGAVE

Hoge Raad

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2025:852](#) 06-06-2025

Hof

[Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2025:1499](#) 10-06-2025

[Gerechtshof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2025:1562](#) 05-06-2025

[Gerechtshof Den Haag, ECLI:NL:GHDHA:2025:971](#) 28-05-2025

[Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2025:1407](#) 27-05-2025

[Gerechtshof Den Haag, ECLI:NL:GHDHA:2025:1115](#) 21-05-2025

[Gerechtshof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2025:1368](#) 15-05-2025

[Gerechtshof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2025:853](#) 27-03-2025

Rechtbank

[Rechtbank Noord-Nederland, ECLI:NL:RBNNE:2025:2330](#) 13-06-2025

[Rechtbank Gelderland, ECLI:NL:RBGEL:2025:4343](#) 06-06-2025

[Rechtbank Gelderland, ECLI:NL:RBGEL:2025:4290](#) 05-06-2025

[Rechtbank Den Haag, ECLI:NL:RBDHA:2025:9716](#) 04-06-2025

RECHTSPRAAK

Procesrecht informeel samenlevenden. Ouderschapsplan kan wel aan de beschikking gehecht worden, maar convenant beëindiging samenleving niet.

Feiten en omstandigheden

Ouders hebben informeel samengeleefd. Tijdens hun relatie is een kind geboren. De vader heeft het kind erkend en de ouders zijn gezamenlijk belast met het gezag.

Verzoek

De ouders verzoeken om het ouderschapsplan en het ondertekende convenant beëindiging samenleving te bekrachtigen en aan de beschikking te hechten.

Beoordeling en motivering

Ouderschapsplan

Op basis van artikel 1:247a BW moeten ouders die hun samenleving beëindigen een ouderschapsplan (zie art. 815 lid 2 en 3 Rv) opstellen. Blijkens de wetsgeschiedenis hecht de wetgever er belang aan dat ouders het ouderschapsplan kunnen laten opnemen in een beschikking. Nu partijen gezamenlijk zijn belast met het ouderlijk gezag over de minderjarige en omdat de wetgever er belang aan hecht dat deze ouders een executoriale titel kunnen verkrijgen door opneming van het ouderschapsplan in de beschikking, zal de rechtbank het verzoek om het ouderschapsplan aan te hechten en in de beschikking op te nemen, toewijzen.

Convenant beëindiging samenleving

De rechtbank stelt vast dat de wet geen voorziening kent voor het verzoek van partijen tot aanhechting en opname van een convenant beëindiging samenleving. De wettelijke grondslag voor het geheel of gedeeltelijk in een beschikking opnemen van onderling getroffen regelingen – zoals in dit geval het convenant beëindiging samenleving – is gelegen in artikel 819 Rv. Dat artikel maakt deel uit van de bepalingen die in het bijzonder gelden voor (echt)scheidingzaken. Een daarop gebaseerd verzoek kan dus alleen door de echtgenoten, en

niet, zoals in het onderhavige geval, door ex-samenwoners worden gedaan.

Het convenant beëindiging samenleving heeft feitelijk betrekking op de verdeling van de gezamenlijk vermogensbestanddelen van partijen en daarop zijn de algemene regels van dagvaardingsprocedure van toepassing. Dit maakt dat een verzoek tot het aanhechten van een convenant en het opnemen in de beschikking van de daarin onderling getroffen regelingen niet ingeleid kunnen worden met een verzoekschrift.

Beslissing

De rechtbank bepaalt dat het aangehechte ouderschapsplan wordt opgenomen in de beschikking. Het overige wordt afgewezen.

Instantie: Rechtbank Gelderland

Datum uitspraak: 05-06-2025

ECLI: ECLI:NL:RBGEL:2025:4290

Zaaknummer: C/05/451481 / FZ RK 25-1104

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Vervangende toestemming vakantie (art. 1:253a BW) en proceskostenveroordeling vader door zijn proceshouding.

Feiten en omstandigheden

De ouders zijn in 2018 gescheiden en hebben samen twee kinderen. De ene is meerderjarig en de ander minderjarig. Zij hebben het gezamenlijk gezag over het minderjarige kind.

Verzoek

De moeder verzoekt haar vervangende toestemming te verlenen voor de vakantie naar Curaçao en Bonaire met het minderjarige kind. De vader heeft geen verweer gevoerd.

Beoordeling en motivering

Vervangende toestemming vakantie

Op grond van artikel 1:253a BW kan in geval van gezamenlijke uitoefening van het gezag een geschil tussen de ouders hierover aan de rechtbank worden voorgelegd.

De vader wil ondanks herhaaldelijk verzoek geen toestemming geven aan de moeder om op vakantie te gaan. Hij wil volgens eigen zeggen pas drie weken van tevoren zijn toestemming verlenen voor de vakantie, omdat de moeder in het verleden een keer zonder zijn toestemming met het minderjarige kind en een keer met het meerderjarige kind op vakantie is gegaan. Uit de door de moeder overgelegde e-mailcorrespondentie krijgt de rechtbank de indruk dat de vader bewust wacht met het geven van toestemming voor de vakantie uit boosheid jegens de moeder of om de moeder in onzekerheid te houden en haar op de kast te jagen.

Niet is gebleken dat de voorgenomen vakantie in strijd is met het belang van het kind. Het uitgangspunt is dat een minderjarige er belang bij heeft om mee te kunnen op vakantie met (een van) zijn ouders. Door de vader zijn geen argumenten naar voren gebracht om van dit uitgangspunt af te wijken. De rechtbank wijst het verzoek van de moeder toe en zal haar vervangende toestemming verlenen voor de vakantie.

Proceskosten

In de (proces)houding van de vader in deze zaak ziet de rechtbank aanleiding om de vader (ambtshalve) in de proceskosten te veroordelen (art. 289 jo. 237 Rv). Door nu geen toestemming te willen geven, maar daar (onnodig) lang mee te wachten en de moeder in spanning te houden of de toestemming wel zal worden gegeven, heeft de moeder zich genoodzaakt gezien om een procedure te beginnen met alle (in)spanning en kosten van dien. De vader heeft het op deze procedure laten aankomen, heeft daarin vervolgens geen schriftelijk verweer gevoerd en is zelfs niet op de mondelinge behandeling verschenen. Deze gang van zaken is niet alleen een onnodige belasting voor de moeder, die een advocaat in de arm heeft moeten nemen en daarmee wel op de mondelinge behandeling is verschenen, maar ook voor de rechtspraak die hier de nodige tijd en zittingscapaciteit aan kwijt is.

Beslissing

De rechtbank verleent de vervangende toestemming om met het minderjarige kind op vakantie te gaan en veroordeelt de vader in de proceskosten van de procedure.

Instantie: Rechtbank Gelderland

Datum uitspraak: 06-06-2025

ECLI: ECLI:NL:RBGEL:2025:4343

Zaaknummer: C/05/448593 / FA RK 25-816

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Bewindvoerder heeft geen machtiging nodig van de kantonrechter voor het uitkeren van de erfdelen aan de kinderen nu dit een beheersdaad is die ziet op het voldoen van een openstaande schuld. De machtiging mag wel worden verzocht, waardoor de bewindvoerder ontvankelijk is. De machtiging wordt alleen niet afgegeven, omdat niet vastgesteld kan worden of het uitkeren van de erfdelen in het belang van rechthebbende is.

Feiten en omstandigheden

Het vermogen van de moeder van de twee kinderen staat onder bewind sinds 2023. Sinds 2021 verblijft zij in een verzorgingstehuis vanwege dementie. Haar echtgenoot is in 2014 overleden en in het testament staat opgenomen dat de twee kinderen zijn erfgenamen zijn. Zij hebben daarom een geldvordering op hun moeder ter grootte van het erfdeel. De bewindvoerder van moeder heeft in eerste aanleg de kantonrechter om een machtiging verzocht tot het uitkeren van deze erfdelen aan de kinderen. Het gaat om een bedrag van € 76.294. De kantonrechter heeft dat toen afgewezen. De bewindvoerder komt tegen die beslissing in hoger beroep. Zij vraagt twee dingen namelijk (1) een machtiging voor het uitkeren van de erfdelen en (2) een verklaring voor recht dat een machtiging hiervoor niet noodzakelijk is. De zoon voert verweer.

Beoordeling

Het hof schetst eerst het wettelijk kader. Op grond van artikel 1:441 lid 1 BW draagt de bewindvoerder zorg voor een doelmatige belegging van het vermogen van de rechthebbende. De bewindvoerder kan daarom alle handelingen verrichten die aan een goed bewind bijdragen, maar heeft voor een aantal bijzondere handelingen toestemming nodig van de rechthebbende of kantonrechter (in het geval van een wilsonbekwame of weigerachtige rechthebbende). De Aanbevelingen meerderjarigenbewind vormen voor het hof verder een belangrijk uitgangspunt.

Vast staat dat de moeder de bewindvoerder geen toestemming kan geven voor het uitkeren van de erfdelen. Nu is de vraag of voor die uitkering daarom een machtiging van de

kantonrechter nodig is. Het hof oordeelt dat dit een beheersdaad is in de zin van artikel 1:441 lid 2 sub a BW. Voor die handelingen is geen machtiging nodig conform de Aanbevelingen. Het gaat namelijk om een schuld die voldaan moet worden. Het staat de bewindvoerder wel vrij om een machtiging te vragen ondanks dat het niet nodig is. De bewindvoerder is daarom ontvankelijk.

In de beantwoording van de vraag of de machtiging moet worden afgegeven staat het belang van de rechthebbende/moeder voorop. Het hof kan dit alleen niet beoordelen, omdat de bewindvoerder niet aan de stelplicht heeft voldaan. Er is onduidelijkheid over de mate waarin de erfden nog verrekend moeten worden met openstaande schulden/leningen van de kinderen bij hun moeder. Daarom wordt er geen machtiging afgegeven door het hof.

Conclusie

Het hof bekrachtigt de bestreden beschikking en vult deze aan met de gevraagde verklaring voor recht.

Instantie: Gerechtshof Den Haag

Datum uitspraak: 21-05-2025

ECLI: ECLI:NL:GHDHA:2025:1115

Zaaknummer: 200.341.761/01

Rechters: L. Koper , A. Zonneveld en M.L.H. Gelauff

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Verzoek van de bewindvoerder en zoon van moeder tot een machtiging voor een schenking van bijna een half miljoen euro verdeeld over alle kinderen afgewezen. Schenkingstraditie staat onvoldoende vast en het belang van moeder geeft ook geen aanleiding tot het verlenen van toestemming voor de schenking.

Feiten en omstandigheden

De zoon is bewindvoerder van zijn moeder die aan dementie lijdt. De zoon wil een machtiging voor het doen van een schenking aan zichzelf en de andere kinderen van moeder. Het gaat om een schenking van in totaal € 447.500. Dit vermogen is deels vrijgekomen uit de verkoop van de woning van de moeder, waarvoor eerder toestemming van de kantonrechter is verkregen. In eerste aanleg is dit verzoek door de kantonrechter afgewezen, omdat er in het verleden niet eerder dit soort schenkingen hebben plaatsgevonden en de schenking niet in het belang van de moeder is. De zoon komt in hoger beroep op tegen die beslissing.

Standpunt bewindvoerder

In hoger beroep handhaaft de zoon het verzoek tot een machtiging om een schenking aan de kinderen te doen ter waarde van het eerdergenoemde bedrag. Subsidiair verzoekt hij om een machtiging om dit bedrag over een periode van twee jaar aan de kinderen uit te keren zolang de ondergrens van liquide middelen voor de moeder uit de Aanbeveling meerderjarigenbewind dit toelaat. Meer subsidiair wil hij een machtiging voor het doen van jaarlijkse schenkingen ter hoogte van het belastingvrije bedrag, eveneens zolang de ondergrens uit de Aanbevelingen dit toelaat.

Ter onderbouwing stelt de zoon dat moeder vaak schenkingen deed in het verleden. Na de verkoop van haar woning is er nu een vermogen aanwezig waaruit veel substantiëlere schenkingen gedaan kunnen worden dan toen. Daarom is er ook geen schenkingstraditie met grote bedragen aanwezig, nu dit vermogen eerder 'vast' zat in het huis. De moeder heeft verder aangegeven dat het vrijgekomen vermogen aangewend moet worden voor grote schenkingen aan de kinderen en ter onderbouwing wijst de zoon op een wilsverklaring. Ook wijst de zoon

op het fiscale nadeel dat de moeder nu heeft door het grote aanwezig vermogen (in de vorm van een hogere eigen bijdrage voor zorgkosten) en zal de zoon ervoor zorg dragen dat de moeder altijd € 1000 op de lopende rekening en € 30.000 op de spaarrekening zal hebben staan conform de Aanbevelingen.

Beoordeling

Het hof zet het wettelijk kader van artikel 1:441 lid 2 sub a BW uiteen waarin staat dat een bewindvoerder voor het doen van schenkingen toestemming van de kantonrechter nodig heeft. De Aanbevelingen meerderjarigenbewind geeft een leidraad hoe de rechtspraak met deze verzoeken om kan gaan. De hoofdregel is dat schenkingen alleen worden toegewezen als er een schenkingstraditie kan worden aangetoond en als het liquide vermogen niet onder de € 30.000 raakt. In bijzondere omstandigheden kan van deze hoofdregel worden afgeweken als dat in het belang van de rechthebbende is of de leefomgeving van de rechthebbende beter wordt.

Het hof is van oordeel dat er geen schenkingstraditie is. Het staat onvoldoende vast dat er in het verleden schenkingen aan de kinderen hebben plaatsgevonden. De schenkingen die vast zijn komen te staan betreffen relatief geringe bedragen die niet in verhouding staan tot de verzochte schenking van bijna een half miljoen euro. Ook oordeelt het hof dat er geen bijzondere omstandigheden zijn die bij afwezigheid van de schenkingstraditie aanleiding geven tot afwijking van de hoofdregel. Het standpunt dat moeder vroeger altijd al het maximaal mogelijke aan haar kinderen schonk, is niet goed onderbouwd. De wilsverklaring van moeder ziet op haar nalatenschap, niet op schenkingen bij leven. Daarom kan ook haar wil om juist nu een groot deel van haar vermogen te schenken onvoldoende worden bepaald. Een testament uit 1974 maakt dat oordeel ook niet anders, nu de wil ten opzichte van toen gewijzigd kan zijn. Verder ziet het hof in de hogere eigen bijdrage voor de zorgkosten vanwege het grotere vermogen, geen reden om tot een ander oordeel te komen. Het hof bekrachtigt daarom de beschikking van de kantonrechter.

Conclusie

Het hof bekrachtigt de beschikking van de kantonrechter en wijst het meer of anders verzochte af.

Instantie: Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak: 10-06-2025

ECLI: ECLI:NL:GHAMS:2025:1499

Zaaknummer: 200.348.390/01

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Afwijzing verzoek kinderalimentatie in verband met detentie man en geen verdiencapaciteit. Man is nog niet veroordeeld, dus de rechtbank kan niet beoordelen of sprake is van verwijtbaar inkomensverlies.

Feiten

Partijen hebben een affectieve relatie met elkaar gehad. De man heeft de Nederlandse nationaliteit en de vrouw heeft de Turkse nationaliteit. De vrouw verzoekt om kinderalimentatie voor hun drie minderjarige kinderen.

Beoordeling en motivering

Rechtsmacht en toepasselijk recht

Nu partijen en hun kinderen in Nederland wonen, heeft de Nederlandse rechter rechtsmacht ten aanzien van het verzoek om kinderalimentatie. Op dit verzoek zal de rechtbank op grond van artikel 3 van het Protocol van 23 november 2007 inzake het recht dat van toepassing is op onderhoudsverplichtingen, Nederlands recht toepassen.

Inhoudelijke beoordeling

Volgens de vrouw is de draagkracht van de man hoger dan de behoefte van de kinderen en is zijn aandeel in de kosten van hun verzorging en opvoeding gelijk aan de behoefte. Verder stelt zij dat het feit dat de man nu gedetineerd is, aan hem te verwijten valt en dat de gevolgen daarvan niet in het nadeel van de kinderen en de vrouw mogen worden uitgelegd. Bovendien is de woning van partijen verkocht, waardoor de man binnenkort over vermogen zal beschikken.

De man heeft gesteld dat hij op dit moment geen inkomen heeft omdat hij gedetineerd is. De verwachting is dat zijn detentie een langere periode zal duren. Daarnaast heeft de vrouw haar verzoek onvoldoende toegelicht en onderbouwd en moet zij niet-ontvankelijk worden verklaard in haar verzoek. Voor zover het de advocaat van de man bekend is, beschikt hij niet over vermogen.

De rechtbank overweegt als volgt. De man zit op dit moment in detentie en genereert geen inkomen. Hij is echter nog niet veroordeeld en de rechtbank kan daarom op dit moment niet beoordelen of sprake is van verwijtbaar inkomensverlies aan de zijde van de man. Maar ook als daarvan sprake zou zijn, dan kan hij deze hypothetische verdien capaciteit niet aanwenden. De uitspraak van het hof Den Haag van 18 april 2007, ECLI:NL:GHSGR:2007:BA4845, waarop de vrouw zich heeft beroepen, ziet op een situatie waarin een man na afloop van de detentie weer verdien capaciteit heeft die hij moet aanwenden om te kunnen voorzien in de kosten van de kinderen. Dat is een andere situatie dan de onderhavige waarin de man nog gedetineerd is en niet duidelijk is wanneer hij vrij komt en zijn eventuele verdien capaciteit weer zou kunnen aanwenden. De rechtbank gaat voorbij aan de stelling van de vrouw dat de man € 50.000 zal ontvangen uit de verkoop van de woning nu dit standpunt niet is onderbouwd. Gelet op het voorgaande is de rechtbank van oordeel dat de man geen draagkracht heeft, zodat het verzoek van de vrouw wordt afgewezen.

Conclusie

De rechtbank wijst het verzoek af.

Instantie: Rechtbank Den Haag

Datum uitspraak: 04-06-2025

ECLI: ECLI:NL:RBDHA:2025:9716

Zaaknummer: C/09/666762 / FA RK 24-3643

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Prejudiciële vragen over de mogelijkheid tot wijziging van de geslachtsaanduiding op de geboorteakte naar 'X', met betrekking tot artikel 8 EVRM. Verzoek om wijziging voornaam.

Feiten en omstandigheden

Betrokkene verzoekt de rechtbank de ambtenaar van de burgerlijke stand (de ambtenaar) te gelasten om aan zijn geboorteakte een latere vermelding toe te voegen van wijziging van het geslacht van 'mannelijk' naar 'X', te bepalen dat zijn voornaam gewijzigd wordt en de ambtenaar te gelasten deze wijziging in de geboorteakte toe te voegen. Hij identificeert zich niet als binair man of binair vrouw. Daarnaast wil hij graag dat zijn voornaam wordt gewijzigd in 'gewijzigde voornaam'. Deze voornaam is meer passend bij zijn (gender)identiteit. De ambtenaar kan zich vinden in dit verzoek. Als de rechtbank het verzoek toewijst is de ambtenaar bereid de beslissing uit te voeren.

Beoordeling en motivering

Wat staat er in de wet over wijziging van de geslachtsaanduiding?

De registratie van het geslacht op de geboorteakte vindt plaats conform de biologische werkelijkheid. Het geslacht wordt aangeduid met 'mannelijk' of 'vrouwelijk'. Indien het geslacht net na de geboorte twijfelachtig is, wordt in de geboorteakte vermeld dat het geslacht van het kind niet is kunnen worden vastgesteld. In de registers van de burgerlijke stand wordt dan bij het geslacht een 'X' opgenomen.

Betrokkene heeft gesteld dat de vermelding van het mannelijk geslacht niet in overeenstemming is met zijn genderbeleving. Hij behoort in diens beleving niet tot het mannelijke en ook niet tot het vrouwelijke geslacht.

Op grond van artikel 1:28 BW kan de geslachtsaanduiding worden gewijzigd indien iemand de overtuiging heeft tot 'het andere' geslacht te behoren dan vermeld in de geboorteakte. Deze bepaling biedt geen oplossing voor betrokkene, omdat die niet de overtuiging heeft tot 'het andere' geslacht te behoren. Betrokkene identificeert zich immers niet als man of vrouw.

Het wetsvoorstel

In 2021 is het Wetsvoorstel tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het veranderen van de voorwaarden voor wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte (het wetsvoorstel) aanhangig gemaakt. Dit wetsvoorstel heeft niet tot een wetswijziging geleid. In de praktijk werd door rechtbanken wisselend omgegaan met de wijze waarop genderneutraliteit moet worden geregistreerd. Omdat een wetswijziging op zich liet wachten en er een patstelling dreigde te ontstaan doordat de rechtspraak wachtte op de wetgever en de wetgever wachtte op de ontwikkelingen in de rechtspraak, heeft rechtbank Den Haag, in het belang van rechtseenheid en rechtszekerheid op 17 december 2021 prejudiciële vragen gesteld aan de Hoge Raad (ECLI:NL:RBDHA:2021:13948). De rechtbank wilde weten of de rechter een geboorteakte kan wijzigen op verzoek van een non-binaire persoon die zich niet identificeert met het geslacht dat in de geboorteakte staat, en zo ja, hoe deze wijziging vormgegeven moet worden in de geboorteakte. De Hoge Raad heeft op 4 maart 2022, ECLI:NL:HR:2022:336, afgezien van beantwoording van prejudiciële vragen. Hij verwees naar de ontwikkelingen die zich na het stellen van de prejudiciële vragen hebben voorgedaan, meer in het bijzonder een amendement dat ertoe strekt de registratie van de 'X' als geslachtsaanduiding voor non-binaire mensen zonder tussenkomst van de rechter en zonder deskundigenverklaring mogelijk te maken, op dezelfde wijze als het wetsvoorstel dat doet voor binaire personen die zich met het andere geslacht dan dat in hun geboorteakte identificeren. De Hoge Raad overweegt dat uit deze ontwikkelingen blijkt dat de mogelijkheid van genderneutrale registratie in een geboorteakte hernieuwde aandacht heeft gekregen van de wetgever en dat het standpunt van de regering om de ontwikkelingen in de rechtspraak af te wachten, achterhaald is. Ook blijkt hieruit volgens de Hoge Raad dat wetgeving in de nabije toekomst valt te verwachten. De Hoge Raad overweegt dat beantwoording van de prejudiciële vragen op dat moment de rechtsvormende taak van de Hoge Raad te buiten zou gaan en dat, zolang er geen wettelijke regeling is, het aan de rechter is om in elke concrete zaak aan de hand van aard en inhoud van het verzoek en de omstandigheden van het geval te beslissen, met inbegrip van de mogelijkheid om de beslissing op het verzoek aan te houden. Nadien is sprake geweest van een tendens van maatschappelijke erkenning en een trend naar juridische erkenning van een neutrale geslachtsaanduiding. Diverse rechtbanken en gerechtshoven hebben verzoeken tot wijziging van de geslachtsregistratie in een geboorteakte naar een 'X' of een andere genderneutrale aanduiding toegewezen. De rechtbank constateert dat deze tendens lijkt te kantelen, waardoor de vraag opkomt in hoeverre (de trend naar) juridische erkenning van een neutrale geslachtsregistratie nog houdbaar is. Het EHRM heeft op 31 januari 2023 (ECLI:CE:ECHR:2023:0131JUD007688817 (*Y./Frankrijk*)) overwogen dat het recht op seksuele identiteit en persoonlijke ontplooiing een fundamenteel aspect is van het in artikel 8 EVRM neergelegde recht op eerbiediging van het privéleven. Niettemin beschikt de

Staat over een ruime beoordelingsmarge wat betreft de uitvoering van zijn positieve verplichting om de verzoeker de eerbiediging van zijn privéleven te garanderen als het gaat om het mogelijk maken van een genderneutrale geslachtsregistratie. Het EHRM is in die uitspraak van oordeel dat uit artikel 8 EVRM geen positieve verplichting van de Staat voortvloeit om het mogelijk te maken de geslachtsaanduiding in de geboorteakte aan te passen aan een neutraal geslacht. In april 2025 is er een motie ingediend die de regering verzoekt het wetsvoorstel in te trekken. Deze motie is aangenomen. De daadwerkelijke intrekking van het wetsvoorstel wordt op korte termijn verwacht. Dit betekent dat niet langer de verwachting bestaat dat er op korte termijn wetgeving zal komen die de registratie van 'X' als geslachtsaanduiding mogelijk maakt. De vraag is wat hiervan de invloed is op de lijn die de Hoge Raad met het arrest van 4 maart 2022 heeft uitgezet. Immers, zijn overweging dat het aan de rechter is om in elke concrete zaak aan de hand van aard en inhoud van het verzoek te beslissen is uitdrukkelijk gegeven met het idee dat wetgeving in de nabije toekomst valt te verwachten, terwijl van zo'n reële verwachting geen sprake meer is. Deze recente ontwikkelingen maken dat de rechter heeft besloten prejudiciële vragen te stellen aan de Hoge Raad. Beantwoording van deze rechtsvragen is noodzakelijk voordat een definitieve beslissing kan worden genomen op het verzoek.

Wat wil de rechter aan de Hoge Raad vragen?

Op dit moment ontbreekt een wettelijke basis op grond waarvan een verzoek om een neutrale geslachtsregistratie kan worden toegewezen. Daarnaast kan niet (meer) in redelijkheid worden aangenomen dat er op korte termijn alsnog een wettelijke basis voor zo'n verzoek zal komen. De rechter vraagt zich af of, gelet op de recente ontwikkelingen, het verzoek van betrokkene zonder wettelijke basis kan worden toegewezen.

Vraag 1

Kan het ontbreken van een wettelijke basis op grond waarvan op verzoek van een non-binaire persoon kan worden gekomen tot een genderneutrale registratie, worden aangemerkt als een inbreuk op artikel 8 EVRM (recht op respect voor het privéleven)?

Vraag 2

Heeft de rechter bij de huidige stand van de wetgeving, de op handen zijnde intrekking van het wetsvoorstel en gelet op het bepaalde in artikel 8 EVRM, de ruimte om op verzoek van een non-binaire persoon tot toewijzing van een verzoek te komen dat leidt tot een genderneutrale registratie in de registers van de burgerlijke stand?

Vraag 3

Als het antwoordt op vraag 2 bevestigend luidt:

- a. kan/mag de rechter in een geval waarin de geboorteakte is opgemaakt conform de biologische werkelijkheid gelasten dat de geboorteakte wordt doorgehaald en dat een nieuwe, genderneutrale geboorteakte wordt opgemaakt?
- b. kan/mag de rechter in een geval waarin de geboorteakte is opgemaakt conform de biologische werkelijkheid gelasten dat de geboorteakte wordt gewijzigd, aldus dat daarin niet langer een geslacht is opgenomen?
- c. kan/mag de rechter in een geval waarin de geboorteakte is opgemaakt conform de biologische werkelijkheid gelasten dat de geboorteakte wordt gewijzigd, aldus dat daarin niet langer het geslacht 'man' of 'vrouw' is opgenomen maar een genderneutrale geslachtsaanduiding?

Vraag 4

Als het antwoord op vraag 3a, 3b of 3c bevestigend luidt, hoe moet in een genderneutrale vermelding worden voorzien: door bij het geslacht een 'X' op te nemen, door bij het geslacht een '-' op te nemen, door de vermelding 'waarvan het geslacht niet is kunnen worden vastgesteld', of op een andere wijze?

Vraag 5

Kan of mag de rechter een deskundigenverklaring in de zin van artikel 1:28a BW verlangen voor toewijzing van het verzoek om de geboorteakte door te halen, te verbeteren, of te wijzigen naar een genderneutrale geslachtsaanduiding? En als dit antwoord bevestigend luidt, kan of mag deze deskundigenverklaring verlangd worden bij een specifieke genderneutrale geslachtsregistratie ('-', 'X', 'waarvan het geslacht niet is kunnen worden vastgesteld' en/of een andere wijze van registratie) of kan of mag de rechter deze deskundigenverklaring bij iedere genderneutrale geslachtsregistratie verlangen?

De rechter zal op de voet van artikel 392 lid 2 Rv de belanghebbende (de ambtenaar) in de gelegenheid stellen zich uit te laten over het voornemen en de inhoud van de te stellen prejudiciële vragen.

Wat staat er in de wet over wijziging van de voornaam?

Op grond van artikel 1:4 lid 4 BW kan de rechtbank wijziging van de voornamen gelasten op verzoek van de betrokken persoon. Voor zo'n wijziging moet een voldoende zwaarwichtig belang bestaan.

Wat beslist de rechter op het verzoek de voornaam te wijzigen?

De rechter zal het verzoek tot wijziging van de voornaam toewijzen. Hoewel het gaat om samenhangende verzoeken en het verzoek over de geslachtsregistratie wordt aangehouden in afwachting van beantwoording van de prejudiciële vragen, ziet de rechter aanleiding om alvast te beslissen op het verzoek tot wijziging van de voornaam van betrokkene.

Betrokkene heeft uitgelegd dat zijn geboortenaam nog door veel instanties wordt gebruikt. Dit ervaart hij als erg belastend, vooral omdat hij deze naam in het dagelijks leven niet meer gebruikt. Hij gebruikt in de praktijk al lange tijd de voornaam 'gewijzigde voornaam'. Deze naam past bij hem en hier voelt hij zich prettig bij.

Naar het oordeel van de rechtbank is voldoende gebleken van een zwaarwichtig belang bij toewijzing van dit verzoek. De rechter acht het onwenselijk dat het verzoek tot voornaamswijziging in afwachting van de prejudiciële beslissing wordt aangehouden. Deze prejudiciële beslissing zal naar verwachting een aantal maanden op zich laten wachten, terwijl er niets aan in de weg staat om reeds nu al definitief op het verzoek tot voornaamswijziging te beslissen. Er zijn namelijk naar de maatstaven van artikel 1:4 lid 2 BW geen wettelijke bepalingen die zich verzetten tegen toewijzing van het verzoek. Ook van andere bezwaren is niet gebleken. De rechtbank zal dit verzoek daarom toewijzen.

Conclusie

De rechter:

gelast de wijziging van de voornaam van betrokkene van 'naam betrokkene' in de voornaam 'gewijzigde voornaam', zodat betrokkene voluit zal heten: 'gewijzigde voornaam'; stelt de ambtenaar in de gelegenheid zich uit te laten over het voornemen en de inhoud van de te stellen prejudiciële vragen.

Instantie: Rechtbank Noord-Nederland

Datum uitspraak: 13-06-2025

ECLI: ECLI:NL:RBNNE:2025:2330

Zaaknummer: C/18/242627 / FA RK 25-753

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Het hof verklaart de GI niet-ontvankelijk in haar verzoek in hoger beroep tegen de afwijzing van de verlenging van een ondertoezichtstelling, aangezien de ondertoezichtstelling al van rechtswege is geëindigd (vgl. HR 9 juli 2021, ECLI:NL:HR:2021:1113). Vooralsnog ziet het hof onvoldoende ruimte de recente feitenrechtspraak te volgen waarin wordt afgeweken van de uitgezette lijn. Het is aan de Hoge Raad om deze kwestie te verhelderen.

Feiten en omstandigheden

De ouders van de minderjarige zijn belast met het ouderlijk gezag. De minderjarige verblijft de helft van de tijd bij de vader, dan wel bij de moeder. Sinds 2023 staat de minderjarige onder toezicht van de gecertificeerde instelling (GI). Laatstelijk is de ondertoezichtstelling verlengd tot 2025. De GI heeft verzocht de ondertoezichtstelling te verlengen met één jaar. Bij beschikking heeft de rechtbank dit verzoek afgewezen. De ondertoezichtstelling is in 2025 van rechtswege beëindigd. Het hof heeft de betrokkenen bij brief ingelicht dat alleen de ontvankelijkheid van het hoger beroep aan de orde zal zijn, omdat de ondertoezichtstelling reeds is geëindigd.

Verzoek

De GI verzoekt het hof de beschikking van de rechtbank te vernietigen en alsnog de ondertoezichtstelling te verlengen. Uit de uitspraak van de Hoge Raad van 9 juli 2021 (ECLI:NL:HR:2021:1113) volgt, dat een ondertoezichtstelling niet kan worden verlengd, indien die maatregel van rechtswege na verloop van de eerder bepaalde duur is geëindigd. Deze lijn werd in vaste rechtspraak gevolgd, maar in enkele recente uitspraken is hiervan afgeweken. Zo is in de beschikking van het hof Arnhem-Leeuwarden een afgewezen verleningsverzoek alsnog toegewezen. Dit hof overwoog namelijk dat het afgewezen verzoek tot verlening in hoger beroep opnieuw in zijn geheel moet kunnen worden beoordeeld, omdat anders een partij/belanghebbende de mogelijkheid tot hoger beroep feitelijk ontnomen wordt. De GI betoogt dat in het onderhavige geval het beroepschrift vóór het verlopen van de

ondertoezichtstelling is ingekomen bij het hof. Dat het verzoek pas na het verlopen van de ondertoezichtstelling is behandeld, ligt niet aan de GI. Daarbij was in de casus bij het hof Arnhem-Leeuwarden het beroepschrift zelfs ná het verstrijken van de termijn van de ondertoezichtstelling ingediend. Daarnaast verwijst de GI naar een uitspraak van het hof Den Haag, waarin het resterende verzoek tot een langere ondertoezichtstelling voor de duur van een jaar in plaats van een halfjaar na een eerdere afwijzing alsnog geheel is toegewezen, aldus gedeeltelijk met terugwerkende kracht. De GI ziet niet in waarom je wel in hoger beroep kan gaan tegen de afgewezen langere duur van een ondertoezichtstelling, zoals het hof Den Haag heeft geoordeeld, maar niet tegen de langere duur van de *verlenging* van de ondertoezichtstelling. De vader voert hiertegen verweer en benadrukt dat de GI niet-ontvankelijk moet worden verklaard, omdat om een ondertoezichtstelling te verlengen deze wel moet bestaan.

Beoordeling en motivering

Het hof overweegt dat in de literatuur na de genoemde recente uitspraken de recente afwijkingen van de door de Hoge Raad uitgezette lijn omarmd wordt. Toch ziet het hof vooralsnog onvoldoende grond om hiervan af te wijken. In de recente uitspraken is de ondertoezichtstelling met terugwerkende kracht verleend of verlengd, terwijl de wet daarvoor geen ruimte biedt. Vanuit het oogpunt van rechtsbescherming acht het hof het wel wenselijk dat de partij die in hoger beroep wenst te komen van een (deels) afwijzende beslissing ook na het verlopen van de ondertoezichtstelling nog ontvankelijk is. Het schuurt dat ouders in deze procedures over de verlening van ondertoezichtstellingen zich in eerste aanleg niet door een advocaat hoeven te laten bijstaan. Van een ouder kan niet worden verwacht dat zij zich bewust zijn van de relevante juridische leer en ontwikkelingen in de feitenrechtspraak en er alert op zijn dat voor zijn situatie wellicht niet de volledige drie maanden beroepstermijn geldt, zodat hij direct een advocaat inschakelt om een spoedappel in te dienen. Daarbij gebeurt het plannen van een behandeling van een verleningsverzoek van een ondertoezichtstelling in eerste aanleg vaak bewust tegen het einde van de duur van de lopende ondertoezichtstelling om de meest recente gegevens bij de beoordeling van de noodzaak tot verlenging te kunnen betrekken. Hierdoor resteren er in de huidige situatie vaak slechts enkele dagen of weken om desgewenst een spoedappel in te stellen.

Volgens het hof is het aan de Hoge Raad om zich uit te laten over de bestaande onduidelijkheid, bijvoorbeeld in een procedure in cassatie in het belang der wet. Het hof heeft er echter van afgezien prejudiciële vragen voor te leggen, omdat het voor een langere periode aanhouden van de zaak niet in het belang van de minderjarige is.

Conclusie

Het hof verklaart de GI niet-ontvankelijk in haar verzoek in hoger beroep.

Instantie: Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Datum uitspraak: 05-06-2025

ECLI: ECLI:NL:GHSHE:2025:1562

Zaaknummer: 200.350.943_01

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Het hof bekrachtigt de beschikking van de rechtbank waarbij op grond van artikel 1:253t BW aan de moeder en de pleegmoeder gezamenlijk het gezag is toegekend, ondanks verzet van de vader.

Feiten en omstandigheden

De vader en de moeder van de minderjarige hebben een relatie met elkaar gehad. De minderjarige verblijft bij zijn tante, de pleegmoeder. De vader heeft de rechtbank verzocht hem vervangende toestemming tot erkenning van de minderjarige te geven, een omgangsregeling vast te stellen en te bepalen dat het gezamenlijk gezag over de minderjarige door de ouders wordt uitgeoefend. De moeder en pleegmoeder voeren verweer en verzochten de rechtbank om hen gezamenlijk met het gezag te belasten. Bij beschikking heeft de rechtbank de vader vervangende toestemming tot erkenning verleend en de Raad voor de Kinderbescherming (de Raad) verzocht advies over het belang van het kind uit te brengen qua gezag en omgang. Later heeft de rechtbank het verzoek van de vader over het gezag afgewezen en de moeder en pleegmoeder met gezamenlijk belast. De vader gaat hiertegen in hoger beroep.

Verzoeken

In hoger beroep wijzigt de vader gedeeltelijk zijn verzoek om te laten bepalen dat hij en de pleegmoeder gezamenlijk gezag over de minderjarige uitoefenen op grond van artikel 1:253t BW. Als dat niet mogelijk is, verzoekt hij het hof te bepalen dat de moeder alleen het gezag over minderjarige behoudt, zodat hij op termijn alsnog met gezag belast kan worden. De vader voert aan dat het in belang van de minderjarige is als hij een rol in zijn leven vervult. Hiertoe is hij speciaal in Nederland gaan wonen. Hoewel hij de manier waarop de pleegzorg tot stand gekomen is bekritiseert, meent hij dat de pleegmoeder haar rol goed vervult en dat zij in goede samenwerking beslissingen over minderjarige kunnen nemen.

De moeder en pleegmoeder voeren hiertegen verweer. Zij menen dat het perspectief van minderjarige bij de pleegmoeder ligt. Vanwege de mentale toestand van de moeder woont minderjarige bij zijn tante, maar zij speelt in tegenstelling tot de vader een grote rol in zijn

leven. De rechtbank heeft terecht het positieve advies van de Raad over het gezamenlijk gezag van de moeder en pleegmoeder overgenomen. Gebleken is dat de communicatie tussen de vader en hulpverleners en met de moeder en pleegmoeder slecht verloopt. Verder had de vader eerder de wens uitgesproken dat minderjarige bij hem in het buitenland komt wonen. Bovendien heeft de rechtbank de omgangsregeling tussen de vader en minderjarige voortijdig beëindigd omdat de minderjarige negatief hierop reageerde. Ook hulpverleners menen dat het niet in het belang van minderjarige is om de omgang weer op te starten. Eenhoofdig gezag van de moeder is niet wenselijk, gelet op haar mentale welzijn.

De Raad adviseert de beschikking wegens het belang van het kind in stand te laten. Gezamenlijk gezag van de vader met de pleegmoeder is geen optie, omdat er geen sprake is van enige verstandverhouding tussen hen. Minderjarige is een kwetsbaar kind en hij heeft het nodig om in zijn vertrouwde situatie op te groeien. De Raad doet een oproep aan de vader om contact te zoeken met de hulpverlening om mogelijkheden te onderzoeken om hem te introduceren in het leven van minderjarige.

Beoordeling en motivering

Het hof overweegt dat op grond van artikel 1:253t lid 3 BW de rechtbank op gezamenlijk verzoek van de met het gezag belaste ouder en een ander dan de ouder, die in een nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat, hen gezamenlijk met het gezag kan belasten. De vader doet het verzoek om hem en de pleegmoeder met gezamenlijk gezag te belasten echter alleen. Daarom wijst het hof het primaire verzoek van de vader af.

Ten aanzien van het subsidiaire verzoek benadrukt het hof dat gebleken is dat het perspectief van de minderjarige ligt bij de pleegmoeder, die zijn hoofdopvoeder is. Gelet op zijn problematiek heeft minderjarige behoefte aan rust en een opvoedplek waar hij hulpverlening kan krijgen. De moeder speelt een belangrijke rol in het leven van minderjarige. In de praktijk heeft zij vanwege haar persoonlijke problematiek altijd samen met de pleegmoeder beslissingen over de minderjarige genomen. Het is logisch de juridische situatie gelijk te trekken met de feitelijke situatie. De afwijzingsgrond van artikel 1:253t BW, dat het verzoek om gezamenlijk gezag wordt afgewezen indien gegronde vrees bestaat dat dit de belangen van het kind zou verwaarlozen, speelt niet. Daarbij staat het gezamenlijk gezag van de moeder en de pleegmoeder de opbouw van een goede verhouding tussen de vader en de minderjarige niet in de weg.

Conclusie

Het hof bekrachtigt de beschikking.

Instantie: Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Datum uitspraak: 27-03-2025

ECLI: ECLI:NL:GHSHE:2025:853

Zaaknummer: 200.343.800_01

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Huwelijksvermogensrecht. Procesrecht. Vervolg op HR 30 augustus 2019, ECLI:NL:HR:2019:1292. ‘Potovereenkomst’: uitvoeringsovereenkomst verrekenbeding huwelijkse voorwaarden of nadere huwelijkse voorwaarde? Vergoedingsrecht. Voldoening aan natuurlijke verbintenis? Bijdragen aan kosten van huishouding of investering in woning? Stelplicht en bewijslastverdeling.

Feiten en omstandigheden

Voorafgaand aan het sluiten van hun huwelijk zijn partijen huwelijkse voorwaarden aangegaan, die, naast uitsluiting van gemeenschap van goederen, onder meer de volgende bepalingen bevatten:

‘Artikel 3

De echtgenoten zijn, voor zover niet anders bepaald, verplicht aan elkaar te vergoeden hetgeen aan het vermogen van de ene echtgenoot is onttrokken ten bate van de andere echtgenoot (...).

(...)

Artikel 9

De echtgenoten verplichten zich over elk kalenderjaar hetgeen van hun inkomen (...), onder aftrek van hetgeen daarvan is besteed voor de gemeenschappelijke huishouding, overblijft onderling te verrekenen in die zin, dat de ene echtgenoot een vordering verkrijgt op de andere echtgenoot ten bedrage van de helft van het aan diens zijde overblijvende als hiervoor bedoeld. Indien de echtgenoten over en weer een vordering op elkaar krijgen worden de vorderingen door een desbetreffende verklaring verrekend tot het bedrag van de kleinste vordering. Indien aan een echtgenoot langs andere weg iets ten goede komt of is gekomen van het overblijvende van het inkomen van de andere echtgenoot, wordt zijn vordering dienovereenkomstig verminderd.

(...)

Artikel 12

Geen verrekening vindt plaats:

(...)

b. over het kalenderjaar dat het inkomen als bedoeld in artikel 9 van een echtgenoot, onder aftrek van de kosten van de huishouding, ten gevolge van verlies in een zelfstandig uitgeoefend beroep of bedrijf van die echtgenoot negatief is en over volgende kalenderjaren indien en voor zover het voor verrekening overeenkomstig artikel 9 vatbare inkomen van de betreffende echtgenoot niet het bedrag van het verlies heeft bereikt;

(...)'

Nadien zijn partijen een 'potovereenkomst' aangegaan, inhoudend dat zij hun jaarlijkse winsten bij elkaar zouden voegen en deze bij helfte zouden verdelen. In de schriftelijke weergave van die overeenkomst is onder meer het volgende opgenomen:

'in aanmerking nemende:

dat partijen met elkaar een potovereenkomst wensen aan te gaan teneinde onder handhaving van de zelfstandigheid van ieders onderneming er daardoor toe bij te dragen, dat hun jaarlijkse ongelijkmatige winsten enigszins genivelleerd worden, (...)'

De man heeft uit hoofde van de potovereenkomst € 27.433 aan de vrouw betaald. Partijen hebben tijdens het huwelijk gewoond in een woning die eigendom was van de moeder van de vrouw en aan de vrouw in erfpacht was gegeven (de woning). Partijen zijn in 2012 gescheiden. De man vordert terugbetaling van € 27.433 en een vergoeding van door hem in de woning gedane investeringen ter grootte van € 383.313. De rechtbank heeft de vorderingen afgewezen. Het hof heeft het vonnis bekrachtigd. De Hoge Raad heeft het arrest van het hof vernietigd en de zaak verwezen naar een ander hof. Hij overwoog over de vordering van de man tot terugbetaling van € 27.433:

'4.1.2 (...) De man heeft (...) aangevoerd dat tussen partijen niet meer in discussie is dat de potovereenkomst bij gebreke van de notariële vorm nietig is, dat aan de potovereenkomst slechts eenmaal uitvoering is gegeven, dat de potovereenkomst sterk afwijkt van de huwelijkse voorwaarden (...), dat in de potovereenkomst cruciale bepalingen als (onder meer) art. 12, aanhef en onder b, van de huwelijkse voorwaarden ontbreken en dat de potovereenkomst zo haaks staat op de huwelijkse voorwaarden dat het moeilijk is enig

verband tussen beide te ontdekken. In het licht van deze stellingen van de man zijn de (...) oordelen van het hof zonder nadere motivering niet begrijpelijk. Voorts zijn deze oordelen zonder nadere motivering niet te verenigen met de uitleg die het hof (...) heeft gegeven aan art. 12, aanhef en onder b, van de huwelijkse voorwaarden.'

De Hoge Raad overwoog over de vordering tot vergoeding van de investeringen in de woning:

'4.2 (...). Het hof heeft (...) miskend dat de man heeft betoogd dat het voorwaardelijke vorderingsrecht van de vrouw uit hoofde van art. 5:99 BW in het vermogen van de vrouw valt, waardoor dat vermogen is toegenomen. Tevens heeft het hof miskend dat de man heeft aangevoerd dat het erfpachtrecht zelf ook een waarde heeft, die mede wordt bepaald door de waarde van de opstallen en die kan worden verzilverd bij overdracht ervan, aldus het onderdeel.

Deze klachten zijn gegrond. Het hof heeft de hiervoor weergegeven stellingen van de man niet kenbaar in zijn overwegingen betrokken. Het oordeel van het hof dat de door de man gepleegde investeringen niet ten bate van de vrouw zijn gekomen als bedoeld in art. 3 van de huwelijksvoorwaarden, kan daarom niet in stand blijven.'

In de procedure na verwijzing heeft het hof het vonnis van de rechtbank onder aanvulling van gronden bekrachtigd.

Beoordeling van het middel in het principale beroep van de man

Potovereenkomst

Onderdeel 1 is gericht tegen het oordeel van het hof over de geldigheid van de potovereenkomst. Het hof heeft overwogen:

'3.12 (...) De vrouw heeft onweersproken gesteld dat het de bedoeling van de potovereenkomst was dat ieder hetzelfde in de portemonnee zou hebben. Daarmee heeft de potovereenkomst dezelfde strekking als het periodiek verrekenbeding in de huwelijkse voorwaarden van partijen en kan deze niet anders worden gezien dan als een uitvoering daarvan op een concreet onderdeel, te weten de winsten en verliezen (...). Zo'n uitvoeringsovereenkomst is geen huwelijkse voorwaarde waarvoor op straffe van nietigheid de vormeis van een notariële akte geldt. Het hof is van oordeel dat deze overeenkomst geldig is en dat betalingen op grond van die overeenkomst niet zonder rechtsgrond zijn. (...) De potovereenkomst heeft enkel tot onderwerp de winsten en verliezen uit de ondernemingen van partijen, terwijl het periodiek verrekenbeding een ruimer inkomensbegrip kent. Dat doet niet af aan de geldigheid van de potovereenkomst. (...) De afwijking bij de concrete uitvoering tast de regeling over de

periodieke verrekening van inkomsten in de huwelijkse voorwaarden zelf niet aan. Niet is gesteld of gebleken dat de potovereenkomst in de plaats is gekomen van artikel 9 dan wel artikel 12 van de huwelijkse voorwaarden van partijen.'

Volgens het onderdeel geeft dit oordeel blijk van een onjuiste rechtsopvatting, althans is het onbegrijpelijk. Het voert onder meer aan dat verrekening volgens de potovereenkomst zich niet laat verenigen met de wijze van verrekening volgens de artikelen 9 en 12 van de huwelijkse voorwaarden. Nu de potovereenkomst afwijkt van de huwelijkse voorwaarden, is deze bij gebreke van notariële vastlegging nietig, aldus de kern van de klacht.

Echtgenoten die onder huwelijkse voorwaarden zijn gehuwd kunnen overeenkomen op welke wijze zij uitvoering zullen geven aan een daarin voorkomend beding. Voor zover die wijze van uitvoering blijft binnen de kaders van dit beding, behoeft zo'n nadere overeenkomst niet notarieel te worden vastgelegd. Voor zover de nadere overeenkomst naar inhoud of uitkomst afwijkt van dat beding, is evenwel sprake van een nadere huwelijkse voorwaarde. Op grond van artikel 1:115 lid 1 BW moet zo'n overeenkomst in zoverre op straffe van nietigheid bij notariële akte worden aangegaan.

In zijn eerdere arrest in deze zaak heeft de Hoge Raad overwogen dat artikel 12 aanhef en onder b van de huwelijkse voorwaarden zo moet worden uitgelegd dat geen verrekening plaatsvindt over het jaar waarin het inkomen van de vrouw negatief was. Op die grond heeft het hof vastgesteld dat er gedurende het huwelijk geen sprake is geweest van een periodieke verrekenplicht. Dat oordeel is toen in cassatie tevergeefs bestreden, zodat in de procedure na verwijzing tussen partijen vaststond dat er op grond van de huwelijkse voorwaarden niets te verrekenen valt.

In zijn arrest na verwijzing heeft het hof overwogen dat de potovereenkomst niet anders kan worden gezien dan als uitvoering van het periodiek verrekenbeding in de huwelijkse voorwaarden op een concreet onderdeel. Het verrekenbeding in de huwelijkse voorwaarden en de potovereenkomst leiden echter tot uiteenlopende uitkomsten: tussen partijen staat vast dat er op grond van de huwelijkse voorwaarden niets te verrekenen valt. Uitvoering van de potovereenkomst leidt volgens het hof echter wél tot verrekening. Gelet hierop heeft het hof miskend dat slechts sprake kan zijn van een overeenkomst tot uitvoering van een beding in de huwelijkse voorwaarden als de wijze van uitvoering blijft binnen de kaders van het betrokken beding. De klacht is in zoverre gegrond.

Vergoedingsplicht; natuurlijke verbintenis? Kosten van de huishouding?

(a) verbouwingskosten; natuurlijke verbintenis?

Onderdeel 2.2 klaagt over het oordeel van het hof dat de man met de gestelde bijdragen aan de kosten van verbouwing van de woning heeft voldaan aan een natuurlijke verbintenis jegens de vrouw. Het hof heeft ter zake onder meer het volgende overwogen:

‘3.28 Als de ene echtgenoot de tegenprestatie voldoet voor een woning van de andere echtgenoot alleen, is dat een objectieve aanwijzing voor de aanwezigheid van een natuurlijke verbintenis (...). Dat geldt volgens het hof ook als de ene echtgenoot de kosten van een verbouwing van de woning van de andere echtgenoot betaalt. Het ligt voor de hand dat die prestatie ertoe strekt te waarborgen dat de andere echtgenoot (in dit geval de vrouw) ook na het einde van het huwelijk in die woning kan blijven wonen. Deze waarborg komt niet tot zijn recht, wanneer zij het gevaar loopt deze woning te moeten verkopen om aan een vergoedingsplicht jegens de ene echtgenoot of zijn erfgenamen te kunnen voldoen. Het verschaffen van een zodanige waarborg kan naar maatschappelijke opvattingen worden beschouwd als een prestatie die aan (in dit geval) de vrouw op grond van een dringende morele verplichting toekomt. Daarbij moet wel acht worden geslagen op de omstandigheden van het geval, waaronder de wederzijdse welstand en behoefte van partijen. (...) De situatie op het moment van het verrichten van de prestatie bepaalt of sprake is van voldoening aan een natuurlijke verbintenis. Het is niet van belang hoe partijen er later (...) financieel blijken voor te staan. Ook is niet relevant of het huwelijk van partijen door overlijden of door echtscheiding werd beëindigd.

3.29 Wat de omstandigheden van het geval betreft staat het volgende vast. Beide partijen zijn afkomstig uit welgestelde agrarische families. Mede in verband daarmee (en in verband met de ondernemingen van partijen) zijn partijen huwelijkse voorwaarden aangegaan, met in artikel 3 het hiervoor vermelde vergoedingsrecht, en nadien nog de potovereenkomst. De man had diverse ondernemingen en exploiteerde landbouwgrond. De vrouw was van beroep fotografe. Zij heeft voor het huwelijk een ongeval gehad als gevolg waarvan zij arbeidsongeschikt is geworden en een WAZ-uitkering ontving. Uit haar werkzaamheden als fotografe genereerde zij geen (noemenswaardig) inkomen; zij had geen vermogen. Zij heeft van de verzekeraar van de aansprakelijke partij uiteindelijk een letselschade-vergoeding ontvangen, die pas in 2007 is uitgekeerd. Er was sprake van een traditioneel rollenpatroon, waarbij de man het grootste deel van het inkomen genereerde en de vrouw voor het huishouden en hun dochter zorg droeg. Partijen woonden met hun dochter vanaf 1999 tot 2009 gezamenlijk in de woning. De vrouw had die woning (vanaf 2004) in erfpacht van haar moeder, tegen een erfpachtcanon van € 12.660 per jaar. Ten tijde van de verbouwing van de woning (jaren 2001 en daarna) was de vrouw niet in staat die verbouwing zelf (geheel) te financieren, hoewel zij een gedeelte ervan uit eigen inkomsten en schenkingen en leningen van haar moeder heeft meegefinancierd. Met de verbouwing werd tevens kantoorruimte en

voorzieningen ten behoeve van de (ondernemingen van de) man in/bij de woning gerealiseerd. Gelet op deze omstandigheden in onderlinge samenhang bezien, en de verhoudingen tussen partijen als (ex-)echtgenoten, is het hof van oordeel dat ten tijde van het huwelijk sprake was van een dringende morele verplichting bij de man om bij te dragen aan de kosten van de verbouwing van de gezamenlijk bewoonde woning.

3.30 De man kan daarom op grond van deze natuurlijke verbintenis geen aanspraak maken op vergoeding van de door hem betaalde verbouwingskosten. (...)’

Het onderdeel bestrijdt onder meer toepassing van de door het hof in r.o. 3.28 weergegeven maatstaf en het oordeel in r.o. 3.29 dat de omstandigheden van het geval leiden tot het aannemen van een natuurlijke verbintenis van de man jegens de vrouw.

De vraag of sprake is van een natuurlijke verbintenis als bedoeld in artikel 6:3 lid 2 aanhef en onder b BW moet naar een objectieve maatstaf worden beoordeeld. Aan het subjectieve inzicht van degene die de prestatie voldoet, komt geen beslissende betekenis toe. Bepalend is de situatie op het moment van het verrichten van de prestatie. In een geval als dit moet worden beoordeeld of de prestatie van de echtgenoot diende tot verzorging van de andere echtgenoot na het einde van het huwelijk. Daarbij is niet van belang hoe partijen er later financieel blijken voor te staan, noch of het huwelijk door overlijden of door echtscheiding werd beëindigd. De omstandigheid dat een echtgenoot investeert in een woning die (mede) op naam staat van de andere echtgenoot en voor hen gezamenlijk, dan wel alleen voor de andere echtgenoot bestemd is, kan een objectieve aanwijzing vormen voor de aanwezigheid van een natuurlijke verbintenis. Bij de beoordeling of deze investering daadwerkelijk strekt tot verzorging van de andere echtgenoot na het einde van het huwelijk, moeten echter ook de overige omstandigheden van het geval ten tijde van die investering in aanmerking worden genomen. Tot die omstandigheden behoren de wederzijdse welstand en behoefte van partijen. In dit verband kunnen ook ten tijde van de investering bestaande objectieve aanwijzingen omtrent de welstand en behoefte van de ontvangende echtgenoot in de toekomst, in de beoordeling van diens verzorgingsbehoefte worden betrokken.

Onderdeel 2.2.4 klaagt dat het oordeel van het hof dat de man met zijn bijdragen aan de kosten van verbouwing van de woning voldeed aan een natuurlijke verbintenis jegens de vrouw, blijkt geeft van een onjuiste rechtsopvatting, omdat ter zake van een investering door een echtgenoot in een woning geen sprake kan zijn van de voldoening aan een natuurlijke verbintenis als de andere echtgenoot de woning niet in eigendom heeft, maar in erfpacht.

Deze klacht faalt. Ook een investering van een echtgenoot in een woning die de andere echtgenoot in erfpacht heeft kan onder omstandigheden leiden tot vermogensopbouw door

laatstgenoemde en daarmee tot diens verzorging na het einde van het huwelijk.

Onderdeel 2.2.4 klaagt voorts dat het oordeel van het hof dat de man met zijn bijdragen aan de verbouwingkosten voldeed aan een natuurlijke verbintenis jegens de vrouw tegenstrijdig is met, althans onbegrijpelijk is in het licht van, zijn vaststelling dat het recht van erfpacht pas in 2004 ten gunste van de vrouw is gevestigd, nu het gaat om bijdragen in de jaren 2000-2003.

Ook deze klacht faalt. Dat de vrouw pas in 2004 formeel erfpachter is geworden, sluit niet uit dat reeds ten tijde van de bijdragen van de man een objectieve aanwijzing bestond dat de investeringen in de woning aan de opbouw van haar vermogen zouden bijdragen.

Onderdeel 2.2.8 klaagt dat het hof ten onrechte in zijn beoordeling heeft betrokken dat de vrouw ten tijde van de verbouwing geen vermogen had. Zij heeft niet gesteld dat zij geen vermogen had. Zij heeft slechts gesteld dat zij niet over voldoende middelen beschikte om de verbouwing geheel te financieren. Onderdeel 2.2.10 voegt daaraan toe dat het oordeel van het hof dat de vrouw ten tijde van de investeringen geen vermogen had wat betreft de door haar ontvangen letselschadevergoeding in het licht van de gedingstukken onbegrijpelijk is. De verzekeraar heeft onmiddellijk na het ongeval van de vrouw in 1994 aansprakelijkheid erkend. Bovendien blijkt uit de stellingen van de vrouw dat al in 1997 een medische eindtoestand is vastgesteld, waarbij de vrouw haar werk nauwelijks meer kon verrichten. Op dat moment was dus voorzienbaar dat de letselschadevergoeding een omvangrijke post voor verlies van verdien capaciteit zou omvatten. De omstandigheid dat de precieze omvang van het vorderingsrecht nog niet vaststond en dat de vergoeding eerst in 2007 is uitgekeerd, doet niet eraan af dat de vordering tot schadevergoeding ten tijde van de investeringen van de man in de woning al tot het vermogen van de vrouw behoorde. Tot slot klaagt onderdeel 2.2.11 dat de overweging dat de vrouw geen vermogen heeft ook niet te rijmen valt met de vaststelling door het hof dat beide echtgenoten uit welgestelde agrarische families afkomstig zijn en mede in verband daarmee de huwelijkse voorwaarden zijn aangegaan. De vrouw heeft zelf gesteld dat door de huwelijkse voorwaarden voorkomen moest worden dat de vermogens vermengd zouden raken en dat het de uitdrukkelijke bedoeling was dat de boerderij die partijen als echtelijke woning gebruikten in het bezit van haar familie zou blijven. De in de erfpachtaakte opgenomen regeling sluit daarbij aan.

Deze klachten zijn gegrond. De vrouw heeft niet gesteld dat zij ten tijde van de verbouwing geen vermogen had. De vaststelling dat zij geen vermogen had is voorts onbegrijpelijk in het licht van de in de onderdelen 2.2.10 en 2.2.11 genoemde stellingen en omstandigheden. Na verwijzing zal met inachtneming van het voorgaande opnieuw moeten worden beoordeeld of de man met zijn bijdragen aan de verbouwing van de woning heeft voldaan aan een natuurlijke verbintenis jegens de vrouw. Daarbij kan ook de door onderdeel 2.2.7 genoemde

stelling van de man over zijn eigen welstand ten tijde van die bijdragen aan de orde komen. Dat onderdeel behoeft daarom nu geen behandeling.

(b) overige betalingen; kosten van de huishouding?

Onderdeel 2.3 klaagt over het oordeel van het hof dat aan de man ter zake van de overige betalingen die hij stelt te hebben geïnvesteerd in de woning, geen vergoedingsrecht toekomt, omdat de vrouw aannemelijk heeft gemaakt dat hij met deze betalingen – voor zover zij zijn komen vast te staan – heeft bijgedragen aan de kosten van de huishouding. Het hof heeft het volgende overwogen:

‘3.37 Tussen partijen is niet in geschil dat de man de volgende bedragen van zijn bankrekening naar de bankrekening van de vrouw heeft overgemaakt: (...).

3.38 De vrouw beroept zich erop dat deze vermogensverschuivingen bijdragen in de huishouding betreffen. (...) Gemiddeld ontving zij per jaar van de man € 20.000,-. (...) De betaalde bedragen zijn aangewend voor huishoudelijke uitgaven, niet voor investeringen in de woning. Die financierde zij met eigen inkomsten, en rente leningen en schenkingen van haar moeder. De vrouw heeft een aantal door haarzelf opgestelde overzichten, bonnen en bankafschriften overgelegd.

De man betwist de stellingen van de vrouw. Hij voert aan dat partijen geen gezamenlijke bankrekening hadden maar via hun eigen bankrekening meebetaalden aan de kosten van de huishouding. Het was volgens hem niet gebruikelijk dat de man geld overmaakte naar de vrouw, of omgekeerd, om daarmee kosten van de huishouding te betalen. (...)

(...)

3.44 Uit de door de vrouw overgelegde rekeningen en bankafschriften van betalingen in de periode 2001 tot en met 2005 kan het hof wel vaststellen dat de vrouw een aantal algemene lasten (...) van de woning betaalde. De woning was destijds van de moeder van de vrouw, en partijen hadden die in erfpacht. Het is in overeenstemming met de huwelijkse voorwaarden dat beide partijen aan deze woonlast, en aan andere gebruikelijke lasten (...) die bij het bewonen van een echtelijke woning horen, bijdragen. Ook ziet het hof dat de vrouw van haar rekening zaken zoals kleding, de kerk, de bibliotheek, de kapper, kosten van gezondheidszorg (...) betaalde. Dergelijke kosten ziet het hof in de bankafschriften van de man niet terug.

3.45 Het hof ziet aan de bankafschriften dat de man in deze jaren steeds in het najaar een bedrag aan de vrouw heeft overgemaakt, en een keer in het begin van het volgende jaar een bedrag. Het hof is van oordeel dat de vrouw voldoende heeft onderbouwd dat deze betalingen

van de man kosten van de huishouding betroffen. De man heeft tegenover dit onderbouwde verweer niet (voldoende) duidelijk gemaakt waarom hij in drie van die vier jaren steeds in het najaar een bedrag naar de vrouw heeft overgemaakt. Gelet op het onderbouwde verweer van de vrouw en mede gelet op wat hiervoor in 3.43 is overwogen over het inkomen, gaat het hof er vanuit dat de man met deze vermogensverschuivingen bijdroeg aan de kosten van de huishouding. De man heeft daarom geen aanspraak op vergoeding van deze bedragen.'

Onderdeel 2.3.7 klaagt dat het oordeel van het hof dat het de genoemde kosten niet terugziet in de bankafschriften van de man, onbegrijpelijk is. Hij heeft voor de jaren 2001-2004 overzichten overgelegd en met facturen en bankafschriften onderbouwd en gesteld dat daaruit blijkt dat de door het hof genoemde kostenposten in zeer grote aantallen voorkomen op die overzichten.

De klacht is gegrond. De man heeft inderdaad gesteld en met (onder meer) bankafschriften onderbouwd dat hij de door het hof bedoelde uitgaven deed. Zoals hierna wordt overwogen, draagt de man de bewijslast van zijn stelling dat hij met zijn betalingen heeft geïnvesteerd in de woning en daarom een vergoedingsrecht heeft. Bij de beoordeling van die stelling in de procedure na verwijzing kunnen de overige klachten van onderdeel 2.3 worden betrokken. Deze behoeven daarom nu geen behandeling.

De overige klachten van het middel kunnen niet tot cassatie leiden. De Hoge Raad motiveert niet waarom hij tot dit oordeel is gekomen met een beroep op artikel 81 lid 1 RO.

Beoordeling van het middel in het voorwaardelijke incidentele beroep van de vrouw

Onderdeel 2 van het middel in het principale beroep treft dus doel. Daarmee is de voorwaarde vervuld waaronder het incidentele beroep is ingesteld.

De onderdelen II.1 en II.2 zien op de verdeling van de stelplicht en de bewijslast ter zake van het vergoedingsrecht en, in verband daarmee, de uitleg van artikel 3 van de huwelijkse voorwaarden. Het hof heeft overwogen:

'3.33 Dat is een ruime formulering, die ook een vergoedingsrecht mogelijk maakt als vermogen van de man niet rechtstreeks maar indirect ten bate van de vrouw is gekomen.

De stelplicht en bewijslast dat sprake is van een vermogensverschuiving van de man naar de vrouw ligt bij de man. Voor een bevrijdend verweer dat er een rechtvaardiging voor die vermogensverschuiving bestaat, heeft de vrouw de stelplicht en bewijslast. (...)

(...)

3.39 (...) Door de overmakingen van de rekening van de man naar die van de vrouw staat vast dat wat aan zijn vermogen is onttrokken ten bate is gekomen van (het vermogen van) de vrouw; er is dus sprake van een vermogensverschuiving. De vrouw voert het bevrijdende verweer dat deze bedragen bijdragen van de man aan de kosten van de huishouding waren. De man heeft dat gemotiveerd betwist. Daarom ligt het op de weg van de vrouw om haar stellingen te onderbouwen en zo nodig te bewijzen. (...)’

De onderdelen betogen dat, waar de man zich beroept op artikel 3 van de huwelijkse voorwaarden, hij niet alleen moet stellen en bewijzen dat hij de betalingen uit zijn vermogen aan de vrouw heeft gedaan, maar ook dat deze aan haar ten bate zijn gekomen. Daartoe volstaat niet de overschrijving van bedragen van de rekening van de man naar die van de vrouw. Daarmee staat immers nog niet vast dat de bedragen ten bate van de vrouw zijn gekomen. Daartoe moet de man ook de titel van de betalingen stellen, en bij betwisting bewijzen. Het hof heeft volgens de onderdelen dus ofwel een onjuiste of onbegrijpelijke uitleg gegeven aan artikel 3 van de huwelijkse voorwaarden, ofwel miskend dat het betoog van de vrouw dat de door het hof in r.o. 3.37 opgesomde betalingen van de man aan de vrouw bijdragen in de kosten van de huishouding betroffen, geen bevrijdend verweer oplevert waarvan zij de bewijslast draagt, maar een betwisting van de stelling van de man dat de desbetreffende bedragen in de woning zijn geïnvesteerd.

De man heeft aan zijn vordering uit hoofde van artikel 3 van de huwelijkse voorwaarden ten grondslag gelegd dat de vrouw door de betalingen is gebaat omdat de desbetreffende bedragen zijn geïnvesteerd in de woning. Hij heeft zich erop beroepen dat het voorwaardelijke vorderingsrecht van de vrouw uit hoofde van artikel 5:99 BW in haar vermogen valt, waardoor dat vermogen is toegenomen, en dat haar erfpachtrecht zelf ook een waarde heeft, die mede wordt bepaald door de waarde van de opstallen en die kan worden verzilverd bij overdracht ervan (zie r.o. 4.2 van het arrest van de Hoge Raad). De besteding van de gelden is daarmee onderdeel van de grondslag van de vordering van de man. Met zijn oordeel in r.o. 3.39 dat met de overmakingen van de rekening van de man naar die van de vrouw vaststaat dat wat aan zijn vermogen is onttrokken ten bate is gekomen aan de vrouw, en dat haar betoog dat deze bedragen bijdragen van de man aan de kosten van de huishouding waren, moet worden aangemerkt als een bevrijdend verweer waarvan zij de bewijslast draagt, heeft het hof het voorgaande miskend. Gelet op de grondslag van de vordering van de man moet het zojuist genoemde betoog van de vrouw immers worden aangemerkt als een betwisting van een onderdeel van die grondslag, te weten dat de betalingen hebben geresulteerd in investeringen in de woning, zodat de vrouw uit hoofde van haar recht van erfpacht door die betalingen is gebaat. In zoverre slagen de hiervoor vermelde klachten.

De klachten van onderdeel II.3, die betrekking hebben op een aantal specifieke betalingen,

kunnen, gelet op het slagen van de onderdelen II.1 en II.2, in de procedure na verwijzing aan de orde komen en behoeven daarmee op dit moment geen behandeling.

De overige klachten van het middel kunnen niet tot cassatie leiden. De Hoge Raad motiveert niet waarom hij tot dit oordeel is gekomen met een beroep op artikel 81 lid 1 RO.

Conclusie

In het principale en in het voorwaardelijke incidentele beroep vernietigt de Hoge Raad het arrest van het hof en verwijst het geding naar een ander hof ter verdere behandeling en beslissing.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 06-06-2025

ECLI: ECLI:NL:HR:2025:852

Zaaknummer: 23/03594

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Bekrachtiging van de instelling van de mentor, in afwijking van de uitdrukkelijke voorkeur van de betrokkene en de wettelijke voorkeur om de echtgenoot als mentor te benoemen. De echtgenoot en zoon hebben een afwijkende medische kijk op de behandeling van MS, waar de vrouw aan lijdt.

Feiten en omstandigheden

De betrokkene heeft hoger beroep ingesteld tegen de beschikking van de kantonrechter, waarin op verzoek van het openbaar ministerie een mentorschap is ingesteld en de (externe professionele) mentor is benoemd. Betrokkene vindt dat ten onrechte is beslist en onvoldoende is gemotiveerd dat het mentorschap nodig is voor beslissingen over haar niet-vermogensrechtelijke belangen, en als het hof het toch nodig vindt, dan wil ze dat haar echtgenoot tot mentor wordt benoemd.

De betrokkene heeft vergevorderde MS en is rolstoelafhankelijk. Ze is na instelling van het mentorschap met tegenzin verhuisd naar een verzorgingstehuis, maar wil naar huis met goede thuiszorg en de zorg van de echtgenoot en zoon. Thuiszorg heeft echter eerder, toen de betrokkene nog thuis woonde, aangegeven de thuiszorg af te schalen. De echtgenoot is niet meer in staat veel zorgtaken op zich te nemen.

De echtgenoot en de zoon denken anders over de verzorging en het medicijngebruik van de vrouw dan de medisch betrokkenen adviseren. De zoon maakt naar eigen zeggen medicinale wiet die hij in verschillende vormen aan de betrokkene toedient.

Beoordeling en motivering

Naar het oordeel van het hof is er bij de betrokkene sprake van een lichamelijke toestand als gevolg waarvan zij niet of moeilijk in staat is haar belangen van niet-vermogensrechtelijke aard zelf behoorlijk waar te nemen. Zij is geestelijk in staat beslissingen te nemen aangaande haar medische behandelingen, verpleging, verzorging en begeleiding, maar ze is niet in staat zich hier lichamelijke voor in te zetten of zich te verweren tegen beslissingen van anderen. De

echtgenoot en de zoon trekken de medische wetenschap in twijfel. De zoon dient zijn moeder medicinale wiet toe. De betrokkene is volgens het hof wegens haar fysieke toestand zeer kwetsbaar en niet in staat zich hiertegen te verweren. Het hof acht dit niet in het belang van de betrokkene en ziet hierin reden voor een mentorschap.

Daar komt bij dat als de betrokkene naar huis zou komen, er op geen enkele manier is aangegeven hoe de praktische verzorging van de betrokkene thuis geregeld kan worden. Naar het oordeel van het hof heeft de kantonrechter terecht een mentorschap ingesteld en is de grond voor de instelling van een mentorschap (volgens artikel 1:450 lid 1 BW) op dit moment nog onverkort aanwezig.

Ten aanzien van de persoon van de mentor merkt het hof op dat er gegronde redenen zijn, zoals bedoeld in artikel 1:452 lid 3 BW, om af te wijken van de uitdrukkelijke voorkeur van de betrokkene en de in artikel 1:452 lid 4 BW genoemde wettelijke voorkeur om de echtgenoot als mentor te benoemen. Voor de bescherming van de betrokkene is het belangrijk dat er een onafhankelijk persoon de niet-vermogensrechtelijke belangen van de betrokkene behartigt.

Conclusie

Het hof bekrachtigt de beschikking van de kantonrechter.

Instantie: Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Datum uitspraak: 15-05-2025

ECLI: ECLI:NL:GHSHE:2025:1368

Zaaknummer: 200.348.137_01

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Beëindiging ouderlijk gezag in het belang van de minderjarige. Geen strengere maatstaf op grond van artikel 8 EVRM dan op grond van artikel 1:266 lid 1 sub a BW.

Feiten en omstandigheden

Uit de inmiddels verbroken relatie tussen de vader en de moeder is in 2009 het kind geboren. Sinds 2021 verblijft het kind in een pleeggezin. In 2024 heeft de rechter de ondertoezichtstelling en de machtiging tot uithuisplaatsing verlengd. Bij de bestreden beschikking is het gezamenlijk gezag van de vader en de moeder beëindigd en de gecertificeerde instelling (GI) is tot voogd benoemd.

De vader verzoekt de bestreden beschikking te vernietigen en het verzoek om het gezag van de vader over het kind te beëindigen alsnog af te wijzen.

De Raad van de Kinderbescherming (de Raad) verzoekt de bestreden beschikking te bekrachtigen.

Grieven

Volgens de vader heeft de rechtbank ten onrechte geoordeeld dat aan artikel 1:266 lid 1 sub a BW is voldaan en dat de gezagsbeëindiging de toets van artikel 8 EVRM niet doorstaat. Volgens hem is hij onvoldoende in staat gesteld om de verantwoordelijkheid van de zorg en opvoeding te dragen, en heeft de GI onvoldoende hulp geboden het contact tussen hem en het kind te verbeteren. Volgens de vader is de aanvaardbare termijn uit artikel 1:266 lid 1 sub a BW nog niet verstreken, omdat daarbij naast de leeftijd en de periode waarin het kind in het pleeggezin verblijft ook de ontwikkeling van het kind moet worden meegewogen. Volgens de vader ontwikkelde het kind zich goed in het pleeggezin. Ook voert hij aan dat de gezagsbeëindiging onvoldoende gemotiveerd is, nu niet duidelijk is waarom de belangen van het kind de inbreuk op zijn family life rechtvaardigen. Volgens de vader hadden minder ingrijpende middelen, zoals de ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing, moeten worden verkozen boven de gezagsbeëindiging.

De Raad en de GI voeren aan dat er wel ingezet is op contactherstel, maar dat het kind duidelijk heeft aangegeven voor nu geen contact te willen met de vader en ook niet te willen dat de vader het gezag over hem heeft. Mogelijk kan dit in de toekomst veranderen. Maar voor nu acht de GI het in het belang van het kind dat er sprake is van rust, regelmaat en zo min mogelijk stress.

De pleegouders, de curator en de moeder staan achter de beslissing van het kind en geven aan dat het nu goed gaat met hem.

Beoordeling en motivering

Het hof oordeelt dat voldaan is aan de wettelijke vereisten, neergelegd in artikel 1:266 lid 1 sub a BW, voor gezagsbeëindiging. Het hof is van oordeel dat de kinderrechtster in eerste aanleg op de juiste gronden heeft geoordeeld en dat er in hoger beroep geen nieuwe feiten aan het licht zijn gekomen.

In aanvulling hierop overweegt het hof het volgende. Het kind is inmiddels 16 jaar, heeft al geruime tijd geen contact meer met zijn vader en wil ook geen contact met zijn vader. Het gaat nu goed met hem, en de betrokken instanties menen dat het niet in zijn belang is om contact met de vader af te dwingen. Het kind heeft behoefte aan duidelijkheid over zijn toekomstperspectief. Onzekerheid hierover kan leiden tot spanningen, wat de ontwikkeling van het kind kan schaden. Het belang van het kind weegt zwaarder dan het recht van de vader om het gezag te hebben.

Anders dan de vader betoogt, kent artikel 8 EVRM geen strengere maatstaf voor gezagsbeëindiging dan artikel 1:266 BW. Beide artikelen vereisen een belangenafweging tussen die van het kind en die van de ouders, waarbij de belangen van het kind vooropgesteld mogen worden. De beslissing tot gezagsbeëindiging is niet alleen gebaseerd op het tijdsverloop, maar ook op de behoefte van het kind aan stabiliteit, de mogelijkheid om zich te ontwikkelen en de opgebouwde band met zijn pleegouders.

Het hof concludeert dat aan de wettelijke gronden voor gezagsbeëindiging is voldaan.

Conclusie

Het hof bekrachtigt de bestreden beschikking.

Instantie: Gerechtshof Den Haag

Datum uitspraak: 28-05-2025

ECLI: ECLI:NL:GHDHA:2025:971

Zaaknummer: 200.351.201/01

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Kind geboren uit draagmoeder na overeenkomst met de bedoeling om de wensouders juridische ouders met gezag te maken. Na toewijzende uitspraak van de rechtbank wil de moeder alsnog een moederrol vervullen en verzet zij zich onder meer tegen adoptie. Toepassing artikel 1:227 lid 3 BW. Geen anticipatie op wetsvoorstel Kind, draagmoederschap en afstamming (36390).

Feiten en omstandigheden

In 2023 is het kind uit verzoekster, de draagmoeder, geboren. De draagmoeder en verweerder 2 zijn de genetische ouders van het kind. De draagmoeder en haar echtgenoot (verzoeker 2) hadden met de wensouders (de verweerders) voorafgaand aan de zwangerschap afgesproken dat de draagmoeder het kind zou dragen en de wensouders na de geboorte het juridisch ouderschap zouden verkrijgen. Voor de geboorte hebben de verweerders de Raad voor de Kinderbescherming (de Raad) verzocht onderzoek te doen voor het verkrijgen van toestemming om het kind na geboorte in hun gezin op te nemen. De Raad heeft deze toestemming gegeven en het kind verblijft sinds de geboorte bij de verweerders thuis.

Met de curator hebben de wensouders onder meer de volgende verzoeken ingediend bij de rechtbank Amsterdam:

ontkenning van het vaderschap van de echtgenoot van de draagmoeder;
het vaststellen van het vaderschap van verweerder 2 (tevens de biologische vader);
het belasten van verweerder 2 met het eenhoofdig gezag over het kind;
het uitspreken van de adoptie van het kind door verweerder 1 met terugwerkende kracht tot de geboorte;
nadat de adoptie is uitgesproken, het vaststellen van het gezamenlijk gezag van de wensouders over het kind.

De verzoeken zijn in eerste instantie onderschreven door de draagmoeder en haar echtgenoot. Later zijn de draagmoeder en haar echtgenoot van gedachten veranderd, en verzoeken in

hoger beroep de verzoeken alsnog af te wijzen. Ter zitting heeft de advocaat van de draagouders aangegeven dat het verzoek in eerste aanleg ten aanzien van de vaststelling van het vaderschap van verweerder 2 alsnog kan worden bekrachtigd.

Grievens

Ter onderbouwing van haar grieven geeft de draagmoeder aan zich zorgen te maken over de rol die zij en haar gezin zullen spelen in het leven van het kind, nadat de wensouders op voorhand gemaakte afspraken niet zijn nagekomen. Volgens haar is de juridische werkelijkheid die tot stand is gekomen door de bestreden beschikking niet langer in het belang van het kind. Er wordt namelijk voorbijgegaan aan het belang van het kind om op te groeien in familieverband met zijn biologische moeder. Ook geeft zij aan dat het kind niet anders voelt dan haar andere kinderen, en dat ze het idee dat het kind niets meer van haar kan verwachten in de toekomst niet kan toelaten. Daarmee is niet voldaan aan het vereiste uit artikel 1:227 lid 3 BW.

De wensouders betwisten dat er afspraken niet zijn nagekomen. Het kind groeit al vanaf de geboorte bij hen op en daarmee heeft het kind twee ouders die voor hem zorgen, hem opvoeden en van hem houden. Naast de wensouders is er geen ruimte voor een derde ouder-opvoeder. De wensouders betogen dat er binnen het draagmoedertraject geen ruimte is voor een spijtoptie. Mocht het hof wel een spijtoptie aanvaarden, dan is dat in strijd met het wetsvoorstel Kind, draagmoederschap en afstamming (36390) en zou dat een grote impact hebben op de bestaande jurisprudentie, met grote gevolgen voor het werkveld.

De Raad adviseert de bestreden beschikking te bekrachtigen. Het wantrouwen van de draagmoeder jegens de wensouders is niet in het belang van het kind, die juist baat heeft bij een stabiele gezinssituatie, betrouwbare hechtingsfiguren en kennis over zijn afstamming. De Raad wijst op de afspraken tussen de partijen dat het kind opgroeit bij de wensouders en af en toe contact zal hebben met de draagmoeder. Dit contact is niet bedoeld voor het ontwikkelen van een hechtingsrelatie, maar voor de identiteitsontwikkeling van het kind. De Raad acht het niet in het belang van het kind om aan deze omgangsregeling te tornen. Als er verwarring ontstaat over wat zijn kerngezin is, kan er grote emotionele druk ontstaan en komt het kind in een beknellende situatie terecht, wat zijn ontwikkeling kan schaden.

Beoordeling en motivering

Het hof wijst erop dat voor het realiseren van juridisch ouderschap na een draagmoedertraject er verschillende stappen moeten worden doorlopen. Hierbij moeten rechterlijke beslissingen worden genomen over rechtsgevolgen die niet ter vrije beschikking van de partijen staan, wat een draagmoederschapscontract kwetsbaar maakt. De rechter zal gemaakte afspraken binnen

dit contract steeds moeten toetsen aan het wettelijke kader. Dit hoeft geen probleem te zijn als alle partijen eensgezind zijn, maar wel als een van de partijen zich alsnog tegen de gemaakte afspraken verzet. Uit de draagmoederschapsovereenkomst blijkt dat partijen zich hier bewust van zijn en weten dat de gemaakte afspraken maar beperkt afdwingbaar zijn.

Het genoemde wetsvoorstel vereenvoudigt het verkrijgen van juridisch ouderschap door de wensouders, doordat zij direct na de geboorte de juridische ouder van het kind geboren uit een draagmoederschapsconstructie worden. Het wetsvoorstel voorziet ook in de mogelijkheid voor de draagmoeder om de rechtbank te verzoeken de beschikking houdende de gerechtelijke toekenning van ouderschap na draagmoederschap te herroepen. Hiermee voorziet het wetsvoorstel, anders dan verweerders beweren, in een spijtoptie. Daarbij kan het hof niet meegaan in het verzoek van de wensouders om op de toekomstige wetgeving te anticiperen, omdat de uitkomst van het wetgevingstraject nog onzeker is. Het hof zal zich dus moeten baseren op de huidige wetgeving.

Het hof stelt vast dat na de zitting bij de rechtbank de verwachtingen van de draagmoeder en de wensouders over de rol van de draagmoeder in het leven van het kind steeds verder uit een zijn gelopen, ondanks de gemaakte afspraken. Zij hebben geprobeerd via een counselingstraject de situatie te verbeteren, wat niet is gelukt. Ook een mediationtraject lijkt niet tot de mogelijkheden te behoren. De gemaakte afspraken uit de draagmoederschapsovereenkomst die moeten leiden tot het juridische ouderschap van de wensouders kunnen juridisch nauwelijks afgedwongen worden. Hierdoor komt het hof tot de volgende conclusies.

De draagmoeder heeft aangegeven dat het vaderschap van de biologische (wens)ouder kan worden vastgesteld. Op dit punt wordt de bestreden beschikking bekrachtigd.

Het verzoek tot adoptie van het kind door de andere wensouder moet worden afgewezen. Op grond van artikel 1:227 lid 3 BW kan een adoptie alleen worden uitgesproken als onder andere vaststaat dat het kind niets meer heeft te verwachten van zijn ouder, in dit geval de draagmoeder, in de hoedanigheid van ouder. Volgens het hof is hieraan niet voldaan. Hoewel de draagmoeder aanvankelijk akkoord ging met de adoptie, is later bij haar het gevoel ontstaan dat zij wil terugkomen op het doorsnijden van de juridische ouderband met het kind. Deze gevoelens speelde al langere tijd, maar durfde zij naar eigen zeggen pas te uiten tijdens de zitting bij de rechtbank. Sinds de geboorte was er maandelijks contact tussen het kind en haar gezin, wat als een prettige omgang wordt omschreven in de stukken. Ook heeft de draagmoeder aangegeven medeverantwoordelijk te willen zijn voor de opvoeding van het kind. Hieruit volgt dat niet aan het wettelijke vereiste is voldaan. Dat de draagmoeder dit aanvankelijk in de overeenkomst anders heeft aangegeven doet hier niet aan af. Het

aangevoerde argument dat duidelijkheid in het belang van het kind is en er hierdoor mogelijk meer juridische strijd ontstaat tussen de partijen, maakt niet dat het wettelijke vereiste opzij kan worden gezet. Nu het verzoek tot adoptie wordt afgewezen, worden ook andere verzoeken die hiermee samenhangen afgewezen, waaronder de wijziging van de geslachtsnaam. Het kind behoudt de geslachtsnaam van de draagmoeder.

De beslissing om de biologische (wens)ouder te belasten met eenhoofdig gezag wordt bekrachtigd. Het gaat goed met het kind, dat opgroeit in het gezin van de wensouders. De draagmoeder heeft aangegeven het kind meer te willen bieden en wil graag dat het kind via een vorm van co-ouderschap deels opgroeit in haar gezin. Deze kwestie is aan de orde in een procedure bij de rechtbank Gelderland. De uitkomst hiervan is onzeker. In de gegeven situatie acht het hof het wenselijk dat het gezag berust bij de wensouder, omdat het kind ook in zijn gezin opgroeit.

Conclusie

Het hof bekrachtigt de beschikking met betrekking tot het toekennen van het eenhoofdig gezag van de biologische wensouder, en vernietigt de beschikking met betrekking tot het uitspreken van de adoptie door de andere wensouder.

Instantie: Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak: 27-05-2025

ECLI: ECLI:NL:GHAMS:2025:1407

Zaaknummer: 200.346.978/01

Wetsartikelen: